

BBL4

Programma van Toetsing en Afsluiting

**Farelcollege
Kastanjelaan 50
2982 CM Ridderkerk**

PTA – Programma van Toetsing en Afsluiting (cursus 17-18)

Naam vak: Nederlands				Klas 4 afdeling: BBL (Basis 4)	
Periode	Inhoud	Toetsvorm	Herkansing	Wijze van herkansing	Exameneenheden en eindtermen
Periode 1	Alle woordsoorten en zinsdelen uit Module 1, paragraaf 2 van Talent: -lidwoord -zelfstandig naamwoord -werkwoord -bijvoeglijk naamwoord -voorzetsel -telwoord -persoonlijk voornaamwoord -bezittelijk voornaamwoord -persoonsvorm -zinsdeelstrepen -werkwoordelijk gezegde -onderwerp -lijdend voorwerp	Repetitie grammatica - Afsluitende toets	ja	Schriftelijk totdat de doelen behaald zijn.	Grammatica is geen onderdeel voor het examen. De kandidaat sluit het onderdeel aan het begin van jaar 4 af. De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> - Alle woordsoorten herkennen en benoemen in een zin. - Alle zinsdelen herkennen en benoemen in een zin. - Een goed Nederlandse zin maken; enkele- en samengestelde zinnen. - Aangeven hoe je een woordsoort of zinsdeel kunt vinden in een zin.
Periode 1	Alle leerstof uit module 1, paragraaf 4 van	S.O - Leesvaardigheid	nee	n.v.t.	Tekstsoorten Kandidaten lezen informatieve teksten zoals:

	<p>Talent:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Functies van inleiding, kern en slot. - Tekstsoorten - De 4 manieren van lezen - Onderwerp en hoofdgedachte - Signaalwoorden - Tekstverbanden - Alle verschillende tekstsoorten kunnen lezen op 2F-niveau. 				<ul style="list-style-type: none"> - artikelen uit kranten en populaire tijdschriften - het alledaagse nieuws in de krant - standaardformulieren - schema's en schematische informatie - notities - teksten van internet met doorklikpunten (hyperlinks) <p>Kandidaten lezen instructieve teksten zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - korte instructieteksten - aanwijzingen en gebruiksaanwijzingen - recepten <p>Kandidaten lezen betogende teksten zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - artikelen uit kranten en populaire tijdschriften - reclameteksten - advertenties - folders <p>De kandidaat kan: leesstrategieën hanteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - globaal lezen - zoekend lezen - intensief lezen <p>het schrijfdoel van de auteur aangeven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie verstrekken - overtuigen - een mening geven - tot handelen aanzetten - amuseren - gevoelens oproepen / uitdrukken <p>een tekst samenvatten door het hoofdonderwerp en de</p>
--	---	--	--	--	--

					<p>hoofdgedachte ervan aan te geven</p> <p>op eenvoudig niveau verschillende tekstrelaties herkennen, zoals</p> <ul style="list-style-type: none"> - oorzaak - gevolg - doel - middel - algemene uitspraak - voorbeeld - tegenstelling - opsomming - voorwaarde - argumenten - conclusie
Periode 1	Alle leerstof uit Module 1, paragraaf 6 van Talent toepassen tijdens een mondelinge presentatie.	TSE 1 - Mondeling	ja	TSE - mondeling	<p>De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een mondelinge presentatie houden - een publiek laten boeien - een stappenplan voor een mondelinge presentatie maken - spreken in correct Nederlands - informatie overbrengen op een publiek - geschikt beeldmateriaal uitkiezen bij de presentatie - juiste houding aannemen bij een presentatie - letten op het gebruik van mimiek, stem en gebaren - een geschikt onderwerp kiezen <p>De kandidaat kan</p> <p>1 strategieën kiezen en hanteren die afgestemd zijn op het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk- en spreek- en gespreksdoelen</p> <p>2 strategieën kiezen die het eigen taalleerproces bevorderen</p> <p>3 compenserende strategieën kiezen en hanteren wanneer de eigen taal- of communicatieve kennis tekortschiet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie afleiden uit de context - woordenboek gebruiken - vragen wat iets betekent - omschrijvingen gebruiken

					- non-verbale middelen benutten Het taalgebruik afstemmen op publiek
Periode 1	Alle leerstof uit Module 1 en 2, paragraaf 1: -leesautobiografie maken -boeken kiezen -mening geven -spanning herkennen -realistisch of niet? -tijd -perspectief: ik-verhalen en hij-verhalen -hoofdpersoon -open en gesloten einde -gedichten -argumenten -achtergrondinformatie van boeken	Repetitie- Fictie	nee	n.v.t.	De kandidaat kan: compenserende strategieën kiezen en hanteren wanneer de eigen taal- of communicatieve kennis tekortschiet: - informatie afleiden uit de context - woordenboek gebruiken - vragen wat iets betekent - omschrijvingen gebruiken - non-verbale middelen benutten - talige middelen herkennen die een schrijver hanteert om zijn of haar doel te bereiken zoals overdrijving en spot - een oordeel geven over de tekst en dit toelichten op grond van aanwijsbare tekstgegevens - leesstrategieën hanteren: - globaal lezen - zoekend lezen - intensief lezen
Periode 2	Alle leerstof uit module 1 en 2, paragraaf 5 van Talent: - Het schrijven van verschillende soorten teksten: - informatieve teksten - overtuigende teksten - tekst met een mening - activeren teksten.	S.O. – Schrijfdossier: 5 schrijfoopdrachten.	nee	n.v.t.	Tekstsoorten De kandidaten schrijven informatieve, overtuigende, opiniërende en activerende teksten zoals - informele en formele brieven en e-mails - formulieren - korte instructieteksten - aanwijzingen en gebruiksaanwijzingen - verslagen - ingezonden stukken of bijdragen, bijvoorbeeld voor de schoolkrant - advertenties

	<ul style="list-style-type: none"> - het schrijfdoel tot uiting brengen - Het taalgebruik afstemmen op het publiek en doel - afstemmen op soort tekst - het schrijven van een verslag - Invullen van een formulier - Schrijven van een e-mail - persoonlijke brief - zakelijke brief - gebruik van envelop 				<ul style="list-style-type: none"> - schriftelijke verzoeken <p>compenserende strategieën kiezen en hanteren wanneer de eigen taalkennis tekortschiet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omschrijvingen gebruiken - hulpmiddelen gebruiken zoals woordenboek, spellingcontrole <p>het schrijfdoel in teksten tot uitdrukking brengen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie geven - informatie vragen - overtuigen - een mening geven - tot handelen aanzetten <p>het schrijfdoel en taalgebruik richten op verschillende soorten lezerspubliek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - taalgebruik: - woordkeuze - toon - zinsbouw - lezerspubliek: - directe omgeving - instanties - geadresseerden met een hogere status <p>conventies hanteren met betrekking tot tekstsoorten, tekst- en alineaopbouw, spelling en interpunctie en uiterlijke verzorging</p> <p>beschikbare elektronische hulpmiddelen in het schrijfproces gebruiken</p>
Periode 2	<p>Alle leerstof uit Module 1 en 2, paragraaf 6.</p> <ul style="list-style-type: none"> -kijk- en luistertoets -tekstbegrip 	Repetitie - Kijk- en luistertoets. (telt 3x)	nee	n.v.t.	<p>De kandidaat kan 1 luister- en kijkstrategieën hanteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - globaal luisteren / kijken - zoekend luisteren / kijken

	<ul style="list-style-type: none"> -aantekeningen maken -fictie -uitvoeren van instructies -stappenplan voor een kijk- en luistertoets 				<ul style="list-style-type: none"> - intensief luisteren / kijken 2 compenserende strategieën kiezen en hanteren wanneer de eigen taalkennis tekortschiet: <ul style="list-style-type: none"> - informatie afleiden uit de context - vragen naar betekenis 3 het doel van de makers van een programma aangeven: <ul style="list-style-type: none"> - informatie geven - overtuigen - een mening geven - tot handelen aanzetten - amuseren - gevoelens oproepen / uitdrukken 4 de belangrijkste elementen van een programma weergeven: <ul style="list-style-type: none"> - hoofdonderwerp - hoofdgedachte - relatie tussen tekst en beeld Bij de relatie tussen tekst en beeld gaat het om het herkennen, analyseren en interpreteren van elementen van een programma, waaronder gesproken tekst, geschreven tekst, overige geluidselementen (zoals intonatie, achtergrondgeluid, muziek), overige beeldelementen (zoals mimiek, gebaren, rekwisieten) 5 uit een programma de betekenis afleiden van een voor de strekking van het programma belangrijke uitspraak 6 een oordeel geven over een programma en dit toelichten op grond van aanwijsbare tekst-, beeld- en geluidsgegevens 7 een instructie uitvoeren
Periode 2	Alle leerstof uit module 1 en 2, paragraaf 4 van talent.	TSE - begrijpend lezen	ja	TSE - schriftelijk	<p>Kandidaten lezen informatieve teksten zoals</p> <ul style="list-style-type: none"> - artikelen uit kranten en populaire tijdschriften - het alledaagse nieuws in de krant - standaardformulieren - schema's en schematische informatie

					<ul style="list-style-type: none">- notities- teksten van internet met doorklikpunten (hyperlinks) <p>Kandidaten lezen instructieve teksten zoals</p> <ul style="list-style-type: none">- korte instructieteksten- aanwijzingen en gebruiksaanwijzingen- recepten <p>Kandidaten lezen betogende teksten zoals</p> <ul style="list-style-type: none">- artikelen uit kranten en populaire tijdschriften- reclameteksten- advertenties- folders <p>De kandidaat kan</p> <p>1 leesstrategieën hanteren:</p> <ul style="list-style-type: none">- globaal lezen- zoekend lezen- intensief lezen <p>2 compenserende strategieën gebruiken wanneer de eigen taalkennis tekortschiet:</p> <ul style="list-style-type: none">- informatie afleiden uit de context- vragen naar betekenis- woordenboek gebruiken <p>3 de functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen:</p> <ul style="list-style-type: none">- titel- tussenkopjes- illustraties- lettertypes- tekst- en alinea-indeling <p>4 het schrijfdoel van de auteur aangeven:</p> <ul style="list-style-type: none">- informatie verstrekken- overtuigen
--	--	--	--	--	---

					<ul style="list-style-type: none"> - een mening geven - tot handelen aanzetten - amuseren - gevoelens oproepen / uitdrukken <p>5 een tekst indelen in betekenisvolle eenheden en de relaties tussen die eenheden benoemen</p> <p>6 van de kern van een tekst de verschillende deelonderwerpen beschrijven</p> <p>7 uit een tekst de betekenis afleiden van een voor de strekking van de tekst belangrijk woord, belangrijke woordgroep of zin</p> <p>8 een tekst samenvatten door het hoofdonderwerp en de hoofdgedachte ervan aan te geven</p> <p>9 op eenvoudig niveau verschillende tekstrelaties herkennen, zoals</p> <ul style="list-style-type: none"> - oorzaak - gevolg - doel - middel - algemene uitspraak - voorbeeld - tegenstelling - opsomming - voorwaarde - argumenten - conclusie <p>10 talige middelen herkennen die een schrijver hanteert om zijn of haar doel te bereiken zoals overdrijving en spot</p> <p>11 een oordeel geven over de tekst en dit toelichten op grond van aanwijsbare tekstgegevens</p>
Periode 2	Alle examenwoorden leren die bij het examen essentieel zijn. Stencils bij de methode talent.	S.O - woorden	nee	n.v.t.	<p>De kandidaat kan</p> <p>1 strategieën kiezen en hanteren die afgestemd zijn op het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk- en spreek- en gespreksdoelen</p> <p>2 strategieën kiezen die het eigen taalleerproces bevorderen</p> <p>3 compenserende strategieën kiezen en hanteren wanneer de eigen taal- of communicatieve kennis tekortschiet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie afleiden uit de context

					<ul style="list-style-type: none"> - woordenboek gebruiken - vragen wat iets betekent - omschrijvingen gebruiken - non-verbale middelen benutten
Periode 2	Alle gemaakte schrijfoopdrachten leren + Module 1 en 2, paragraaf 5 van talent + de stencils + alle examenwoorden.	TSE – Schrijfvaardigheid	ja	TSE - schriftelijk	<p>De kandidaat kan</p> <p>1 schrijfstrategieën hanteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uitgaan van een aangeboden schrijfplan - informatie verwerven, verwerken en verstrekken - op basis van reacties en suggesties van anderen de tekst herschrijven <p>2 compenserende strategieën kiezen en hanteren wanneer de eigen taalkennis tekortschiet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omschrijvingen gebruiken - hulpmiddelen gebruiken zoals woordenboek, spellingcontrole <p>3 het schrijfdoel in teksten tot uitdrukking brengen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatie geven - informatie vragen - overtuigen - een mening geven - tot handelen aanzetten <p>4 het schrijfdoel en taalgebruik richten op verschillende soorten lezerspubliek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - taalgebruik: - woordkeuze - toon - zinsbouw - lezerspubliek: - directe omgeving - instanties - geadresseerden met een hogere status <p>5 conventies hanteren met betrekking tot tekstsoorten, tekst- en alineaopbouw, spelling en interpunctie en uiterlijke verzorging</p> <p>6 beschikbare elektronische hulpmiddelen in het schrijfproces gebruiken</p>
Bepaling van het eindcijfer: zie bijlage bij dit PTA.					

PTA – Programma van Toetsing en Afsluiting (cursus 18-19)

Naam vak: Engels			Klas 4 afdeling: BBL		
Periode	Inhoud	Toetsvorm	Herkansing	Wijze van herkansing	Exameneenheden en eindtermen
1	SO tekstboek Lesson 1 woordjes en zinnen	SO – Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u> De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen
1	Repetitie Unit 1 Woordjes, zinnen en grammatica	REP – Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p>

					<p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u></p> <p>De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen
1	SO tekstboek Lesson 5 woordjes en zinnen	SO – Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u></p> <p>De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u></p> <p>De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen

1	Repetitie Unit 2 Woordjes, zinnen en grammatica	REP - Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u> De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen
1	Leestoets van de methode: Reading 1	SO - Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u> De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces

					<ul style="list-style-type: none"> - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen <p><u>MVT/K/4: Leesvaardigheid</u></p> <p>De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte - de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven - de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven - gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken - verbanden tussen delen van een tekst aangeven
1	Leesteksten op examenniveau	TSE – Schriftelijk	JA	TSE – Schriftelijk	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u></p> <p>De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u></p> <p>De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces

					<ul style="list-style-type: none"> - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen <p><u>MVT/K/4: Leesvaardigheid</u></p> <p>De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte - de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven - de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven - gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken - verbanden tussen delen van een tekst aangeven
2	Schrijven: email op examen niveau	REP – Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u></p> <p>De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u></p> <p>De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen

					<ul style="list-style-type: none"> - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen <p><u>MVT/K/7: Schrijfvaardigheid</u> De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - (persoonlijke) gegevens verstrekken - een kort bedankje, groet of goede wensen schriftelijk overbrengen - een briefje schrijven om informatie te vragen of te geven, om verzoeken of voorstellen te doen of daarop te reageren, om gevoelens te uiten en ernaar te vragen - op eenvoudig niveau briefconventies gebruiken.
2	SO tekstboek Lesson 9 woordjes en zinnen	SO – Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u> De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen

					tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. <ul style="list-style-type: none"> - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen
2	Repetitie Unit 3 Woordjes, zinnen en grammatica	REP – Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u> De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen
2	Kijk-luister toets (CITO)	TSE – Schriftelijk	JA	TSE- Schriftelijk	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u> De kandidaat kan strategische vaardigheden</p>

					<p>toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen <p><u>MVT/K/5: Luister- en kijkvaardigheid</u> De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte - de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven - de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven - anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.
2	SO tekstboek Lesson 13 woordjes en zinnen	SO – Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u> De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-

					<p>, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen
3	Repetitie Unit 4 Woordjes, zinnen en grammatica	REP – Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u> De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen
3	Leestoets van de methode: Reading 2	SO - Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p>

					<p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u></p> <p>De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen <p><u>MVT/K/4: Leesvaardigheid</u></p> <p>De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte - de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven - de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven - gegevens uit één of meer teksten met elkaar vergelijken en daaruit conclusies trekken - verbanden tussen delen van een tekst aangeven
3	Luistertoets van de methode: Listening 1	SO - Schriftelijk	NEE. Inhalers ook op een vast moment voor alle klassen tegelijk op één	nvt	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u></p> <p>De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p>

			moment.		<p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u></p> <p>De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen <p><u>MVT/K/5: Luister- en kijkvaardigheid</u></p> <p>De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aangeven welke relevante informatie een tekst bevat, gegeven een bepaalde informatiebehoefte - de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven - de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven - anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van een gesprek.
3	Spreekvaardigheid. Gesprek aangaan van 10-15 minuten over 5 voorbereide onderwerpen (zie eindtermen aan de rechterkant).	TSE – Mondeling	JA	TSE – Mondeling	<p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u></p> <p>De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven, verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne</u></p>

					<p><u>Vreemde Talen.</u> De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen <p><u>MVT/K/6: Gespreksvaardigheid</u> De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adequaat reageren in veel voorkomende sociale contacten, zoals begroeten - informatie geven en vragen - naar een mening/oordeel vragen en een mening/oordeel geven - uitdrukking geven aan en vragen naar (persoonlijke) gevoelens - een persoon, object of gebeurtenis, ook uit het verleden en in de toekomst, beschrijven.
3	SO Sectorgebonden vocabulary: woorden en zinnen: Zorg & Welzijn (Z&W) Techniek (D&P) Economie (E&O)	SO - Schriftelijk	NEE*	nvt	<p><u>MVT/K/1: Oriëntatie op leren en werken</u> De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van de Moderne Vreemde Talen in de maatschappij.</p> <p><u>MVT/K/2: Basisvaardigheden</u> De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven,</p>

					<p>verwerken en presenteren.</p> <p><u>MVT/K/3: Leervaardigheden in de Moderne Vreemde Talen.</u></p> <p>De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het bereiken van verschillende lees-, schrijf-, luister- en kijk-, en spreek-en gespreksdoelen - de bevordering van het eigen taalleerproces - het compenseren van eigen tekortschietende taalkennis of communicatieve kennis. - kennis van land en samenleving toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen
*: In maart mag de leerling één van deze toetsen herkansen.					

Berekening Schoolexamencijfer:

TSE 1(november - klas 4): 1x = b.v. 6.7

TSE 2 (januari - klas 4): 1x = b.v. 5.1

TSE 3 (maart/april - klas 4) 1x = b.v. 7.6

TSE 4 (eindcijfer klas 4 = JPC): 1x = b.v. 7.1

Totaal: $26.5 : 4 = 6,6$

PTA – Programma van Toetsing en Afsluiting (cursus 18-19)

Naam vak: Wiskunde			Klas 4 afdeling: BBL		
Periode	Inhoud	Toetsvorm	Herkansing	Wijze van herkansing	Exameneenheden en eindtermen
1	H1 Statistiek	Rep H1	Ja	Schriftelijk, gemiddelde van de twee cijfers	WI/K/7 Informatieverwerking, statistiek De leerling kan informatie verzamelen, weergeven en analyseren met behulp van grafische voorstellingen, en daarbij: <ul style="list-style-type: none"> - statistische representatievormen en een graaf hanteren - kunnen tekenen (met de hand) van een staaf- en lijndiagram - op basis van de verwerkte informatie verwachtingen uitspreken en conclusies trekken.
1	H2 Verbanden	Rep H2	Ja	Schriftelijk, gemiddelde van de twee cijfers	WI/K/4 Algebraïsche verbanden De variabelen bij algebraïsche verbanden worden met een woord aangeduid. De leerling kan <ul style="list-style-type: none"> 1 - lineaire verbanden kennen, herkennen en gebruiken: - een bijbehorende tabel herkennen, opstellen en gebruiken - in een gegeven assenstelsel een bijbehorende grafiek tekenen en interpreteren - in een gegeven situatie een woordformule opstellen

					<ul style="list-style-type: none">- in een woordformule een variabele vervangen door een getal en de waarde van de andere variabele berekenen2 - tabellen maken, aflezen, vergelijken en interpreteren:<ul style="list-style-type: none">- een tabel maken van het verband tussen variabelen in een gegeven situatie- regelmatigheden in een tabel vaststellen - grootste of kleinste waarde vaststellen in een tabel- controleren of een gegeven verband bij een gegeven tabel hoort- bij een gegeven tabel conclusies trekken over de bijbehorende situatie- bij een gegeven tabel vaststellen welke waarden bij de context zinvol zijn3 - grafieken tekenen, aflezen, interpreteren en vergelijken:<ul style="list-style-type: none">- in een gegeven assenstelsel een grafiek tekenen van het verband tussen variabelen in een gegeven situatie- bij een gegeven grafiek vaststellen welke waarden van de variabelen bij de context zinvol zijn- het verloop van een grafiek of interval beschrijven met de termen constant, stijgend of dalend- controleren of een gegeven verband bij een gegeven grafiek hoort- aflezen welke minima en maxima er op een gegeven interval zijn- uit het verloop, de vorm en de plaats van punten van een grafiek conclusies trekken over
--	--	--	--	--	--

					<p>de bijbehorende situatie</p> <ul style="list-style-type: none">- twee grafieken vergelijken en de verschillen interpreteren- bij twee grafieken die elkaar snijden de coördinaten van dat snijpunt vaststellen en het snijpunt interpreteren- coördinaten van punten van een grafiek aflezen, berekenen of benaderen <p>4 - werken met woordformules:</p> <ul style="list-style-type: none">- bij een gegeven woordformule vaststellen, of daarmee in een gegeven situatie het verband tussen de variabelen beschreven is- in een gegeven situatie vaststellen welke variabelen met elkaar in verband staan <p>5 - rekenen met woordformules:</p> <ul style="list-style-type: none">- in een woordformule de invoervariabele vervangen door een getal en de waarde van de uitvoervariabele berekenen- onderzoeken of twee woordformules hetzelfde verband beschrijven <p>6 - in een gegeven situatie de voorstellingsvormen tabel, grafiek, woordformule of verwoording met elkaar in verband brengen:</p> <ul style="list-style-type: none">- bij twee verschillende voorstellingsvormen vaststellen of zij hetzelfde verband beschrijven - vaststellen of bepaalde waarden van variabelen zinvol zijn voor de gegeven situatie- vaststellen of bepaalde waarden in een voorstellingsvorm zinvol blijven in een andere- vaststellen in welk opzicht een verandering in één voorstellingsvorm invloed heeft op een andere
--	--	--	--	--	--

1/2	H3 Symmetrie	Rep H3	Nee		<p>WI/K/6 Meetkunde De leerling kan</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij redeneren, tekenen en berekenen van hoeken, afstanden en patronen, gebruik maken van meetkundige begrippen en eigenschappen, in het bijzonder: <ul style="list-style-type: none"> - evenwijdigheid - gelijke verhoudingen, waaronder rekenen met vergrotingen en verkleiningen; alleen in het platte vlak - lijnsymmetrie - regelmatige patronen - eigenschappen van hoeken - gebruik maken van instrumenten en apparaten, in het bijzonder: liniaal, gradenboog, rechthoekige driehoek, passer, zelfgemaakt gereedschap, rekenmachine en computer
1	TSE H1 + H2	TSE- schriftelijk	Ja, indien gekozen	TSE – schriftelijk hoogste cijfer	<p>WI/K/3 Leervaardigheden in het vak wiskunde De volgende vaardigheden worden getoetst in relatie tot de eindtermen. De leerling kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 - relevante gegevens uit een situatie weergeven in een geschikte wiskundige representatie (model) 2 - wiskundige informatie identificeren, beoordelen en gebruiken om een probleem op te lossen 3 - zich bedienen van adequate onderzoeks- en redeneerstrategieën 4 - bij berekeningen een bij de situatie passend rekenmodel kiezen

					<p>5 - efficiënt rekenen en cijfermatige uitkomsten kritisch beoordelen</p> <p>6 - op basis van verwerkte informatie verwachtingen uitspreken en conclusies trekken</p> <p>7 - adequate (wiskunde)taal gebruiken als communicatiemiddel</p> <p>8 - situaties waarin wiskundige presentaties, redeneringen of berekeningen voorkomen kritisch beschouwen en beoordelen</p> <p>De leerling kan de vaardigheden uit de hierna genoemde exameneenheden in samenhang toepassen: alle wiskundige vaardigheden die horen bij H1 Statistiek en H2 Verbanden</p>
2	H4 Rekenen	Rep H4	Nee		<p>WI/K/5</p> <p>Rekenen, meten en schatten</p> <p>De leerling kan</p> <p>1 - handig rekenen in alledaagse situaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schattingen maken over afmetingen en hoeveelheden - rekenen met gangbare maten voor lengte, oppervlakte, inhoud, gewicht, tijd, temperatuur, geld en snelheid - bij het rekenen en vermelden van resultaten gebruik maken van gangbare begrippen en voorvoegsels zoals miljoen, miljard en milli-, centi-, kilo- - het resultaat van een berekening afronden in overeenstemming met de gegeven situatie - bij het oplossen van problemen, enkelvoudige en eenvoudig samengestelde grootheden herkennen en gebruiken, in elk geval grootheden die te maken hebben met lengte, oppervlakte, inhoud, gewicht, tijd, temperatuur, geld en

					<p>snelheid</p> <p>2 - een rekenmachine gebruiken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - met een rekenmachine optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen - met een rekenmachine breuken, procenten, machten en wortels berekenen of benaderen als eindige decimale getallen
2	H5 – Rekenen, meten en schatten	Rep H5	Nee		<p>WI/K/5</p> <p>Rekenen, meten en schatten</p> <p>De leerling kan</p> <p>1 - handig rekenen in alledaagse situaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schattingen maken over afmetingen en hoeveelheden - rekenen met gangbare maten voor lengte, oppervlakte, inhoud, gewicht, tijd, temperatuur, geld en snelheid - bij het rekenen en vermelden van resultaten gebruik maken van gangbare begrippen en voorvoegsels zoals miljoen, miljard en milli-, centi-, kilo- - het resultaat van een berekening afronden in overeenstemming met de gegeven situatie - bij het oplossen van problemen, enkelvoudige en eenvoudig samengestelde grootheden herkennen en gebruiken, in elk geval grootheden die te maken hebben met lengte, oppervlakte, inhoud, gewicht, tijd, temperatuur, geld en snelheid <p>2 - een rekenmachine gebruiken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - met een rekenmachine optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen - met een rekenmachine breuken, procenten, machten en wortels berekenen of benaderen als

					<p>eindige decimale getallen</p> <p>3 - meten en schatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gangbare maten en referentiematen hanteren - vooraf uitkomsten schatten van berekeningen en meetresultaten - schalen aflezen - uitspraken doen over de orde van grootte en de nauwkeurigheid <p>4 - basistechnieken gebruiken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - in betekenisvolle situaties gelijknamige breuken optellen en aftrekken - in betekenisvolle situaties eenvoudige breuken vermenigvuldigen met een geheel getal - verhoudingen vergelijken - een verhouding omzetten in een breuk, decimaal getal of percentage - bij berekeningen een verhoudingstabel gebruiken - in betekenisvolle situaties negatieve getallen ordenen, optellen en aftrekken - hoofdbewerkingen in de afgesproken volgorde toepassen
2	H6 – Vlakke figuren	Rep H6	Ja	Schriftelijk, gemiddelde van de twee cijfers	<p>WI/K/6</p> <p>Meetkunde</p> <p>De leerling kan</p> <p>1 - voorstellingen van objecten en van hun plaats in de ruimte of het platte vlak maken en interpreteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vlakke tekeningen van ruimtelijke situaties interpreteren en bewerken, zoals foto's, plattegronden, patroontekeningen, landkaarten, bouwtekeningen. Daarbij kan de kandidaat onder andere gebruik maken van kijklijnen,

					<p>aanzichten, uitslagen, doorsneden, projecties, plattegronden</p> <ul style="list-style-type: none">- situaties beschrijven:<ul style="list-style-type: none">- met woorden- door middel van figuren waaronder driehoek, parallellogram, vierkant, rechthoek, ruit en cirkel- met behulp van richting of hoek en afstand- ruimtelijke voorstellingen, al dan niet op schaal, weergeven al dan niet met concreet materiaal- uit de hierboven genoemde voorstellingen en beschrijvingen conclusies trekken over de bijbehorende objecten en hun plaats in de ruimte2 - schatten, meten en berekenen:<ul style="list-style-type: none">- oppervlakte en omtrek berekenen van driehoek, rechthoek en figuren die daaruit samengesteld zijn, zoals een parallellogram- omtrek en oppervlakte van een cirkel berekenen met behulp van gegeven woordformules3 - redeneren en tekenen:<ul style="list-style-type: none">- bij redeneren, tekenen en berekenen van hoeken, afstanden en patronen, gebruik maken van meetkundige begrippen en eigenschappen, in het bijzonder:<ul style="list-style-type: none">- evenwijdigheid- gelijke verhoudingen, waaronder rekenen met vergrotingen en verkleiningen; alleen in het platte vlak- lijnsymmetrie- regelmatige patronen- eigenschappen van hoeken- gebruik maken van instrumenten en apparaten,
--	--	--	--	--	---

					in het bijzonder: liniaal, gradenboog, rechthoekige driehoek, passer, zelfgemaakt gereedschap, rekenmachine en computer
2/3	H7 – Verbanden	Rep H7	Nee		<p>WI/K/4 Algebraïsche verbanden De variabelen bij algebraïsche verbanden worden met een woord aangeduid. De leerling kan</p> <p>1 - lineaire verbanden kennen, herkennen en gebruiken: - een bijbehorende tabel herkennen, opstellen en gebruiken - in een gegeven assenstelsel een bijbehorende grafiek tekenen en interpreteren - in een gegeven situatie een woordformule opstellen - in een woordformule een variabele vervangen door een getal en de waarde van de andere variabele berekenen</p> <p>2 - tabellen maken, aflezen, vergelijken en interpreteren: - een tabel maken van het verband tussen variabelen in een gegeven situatie - regelmatigigheden in een tabel vaststellen - grootste of kleinste waarde vaststellen in een tabel - controleren of een gegeven verband bij een gegeven tabel hoort - bij een gegeven tabel conclusies trekken over de bijbehorende situatie - bij een gegeven tabel vaststellen welke waarden bij de context zinvol zijn</p> <p>3 - grafieken tekenen, aflezen, interpreteren en</p>

					<p>vergelijken:</p> <ul style="list-style-type: none">- in een gegeven assenstelsel een grafiek tekenen van het verband tussen variabelen in een gegeven situatie- bij een gegeven grafiek vaststellen welke waarden van de variabelen bij de context zinvol zijn- het verloop van een grafiek of interval beschrijven met de termen constant, stijgend of dalend- controleren of een gegeven verband bij een gegeven grafiek hoort- aflezen welke minima en maxima er op een gegeven interval zijn- uit het verloop, de vorm en de plaats van punten van een grafiek conclusies trekken over de bijbehorende situatie- twee grafieken vergelijken en de verschillen interpreteren- bij twee grafieken die elkaar snijden de coördinaten van dat snijpunt vaststellen en het snijpunt interpreteren- coördinaten van punten van een grafiek aflezen, berekenen of benaderen <p>4 - werken met woordformules:</p> <ul style="list-style-type: none">- bij een gegeven woordformule vaststellen, of daarmee in een gegeven situatie het verband tussen de variabelen beschreven is- in een gegeven situatie vaststellen welke variabelen met elkaar in verband staan <p>5 - rekenen met woordformules:</p> <ul style="list-style-type: none">- in een woordformule de invoervariabele vervangen door een getal en de waarde van de
--	--	--	--	--	---

					uitvoervariabele berekenen - onderzoeken of twee woordformules hetzelfde verband beschrijven 6 - in een gegeven situatie de voorstellingsvormen tabel, grafiek, woordformule of verwoording met elkaar in verband brengen: - bij twee verschillende voorstellingsvormen vaststellen of zij hetzelfde verband beschrijven - vaststellen of bepaalde waarden van variabelen zinvol zijn voor de gegeven situatie - vaststellen of bepaalde waarden in een voorstellingsvorm zinvol blijven in een andere - vaststellen in welk opzicht een verandering in één voorstellingsvorm invloed heeft op een andere
2/3	H8 – Ruimte meetkunde	Rep H8	Ja	Schriftelijk, Gemiddelde van de twee cijfers	WI/K/6 Meetkunde De leerling kan 1 - voorstellingen van objecten en van hun plaats in de ruimte of het platte vlak maken en interpreteren: - vlakke tekeningen van ruimtelijke situaties interpreteren en bewerken, zoals foto's, plattegronden, patroontekeningen, landkaarten, bouwtekeningen. Daarbij kan de kandidaat onder andere gebruik maken van kijklijnen, aanzichten, uitslagen, doorsneden, projecties, plattegronden - situaties beschrijven: - met woorden - door middel van figuren waaronder driehoek, parallellogram, vierkant, rechthoek, ruit, cirkel,

					<p>kubus, balk, prisma, piramide, cilinder, kegel en bol</p> <ul style="list-style-type: none"> - met coördinaten; alleen in het platte vlak - met behulp van richting of hoek en afstand <p>- ruimtelijke voorstellingen, al dan niet op schaal, weergeven al dan niet met concreet materiaal</p> <ul style="list-style-type: none"> - uit de hierboven genoemde voorstellingen en beschrijvingen conclusies trekken over de bijbehorende objecten en hun plaats in de ruimte <p>2 - schatten, meten en berekenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schattingen en metingen doen van hoeken, lengten en oppervlakten van objecten in de ruimte - lengten in vlakke en ruimtelijke figuren berekenen met behulp van schaal - oppervlakte en omtrek berekenen van driehoek, rechthoek en figuren die daaruit samengesteld zijn, zoals een parallellogram - omtrek en oppervlakte van een cirkel berekenen met behulp van gegeven woordformules - inhoud van kubus en balk berekenen - inhoud van ruimtelijke figuren berekenen met behulp van gegeven, simpele, woordformules <p>3 - redeneren en tekenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij redeneren, tekenen en berekenen van hoeken, afstanden en patronen, gebruik maken van meetkundige begrippen en eigenschappen, in het bijzonder: <ul style="list-style-type: none"> - evenwijdigheid - gelijke verhoudingen, waaronder rekenen met vergrotingen en verkleiningen; alleen in het
--	--	--	--	--	---

					platte vlak - lijnsymmetrie - regelmatige patronen - eigenschappen van hoeken - gebruik maken van instrumenten en apparaten, in het bijzonder: liniaal, gradenboog, rechthoekige driehoek, passer, zelfgemaakt gereedschap, rekenmachine en computer
2	TSE H1 + H2 + H3 + H4	TSE- schriftelijk	Ja, indien gekozen	TSE – schriftelijk hoogste cijfer	WI/K/3 Leervaardigheden in het vak wiskunde De volgende vaardigheden worden getoetst in relatie tot de eindtermen. De leerling kan 1 - relevante gegevens uit een situatie weergeven in een geschikte wiskundige representatie (model) 2 - wiskundige informatie identificeren, beoordelen en gebruiken om een probleem op te lossen 3 - zich bedienen van adequate onderzoeks- en redeneerstrategieën 4 - bij berekeningen een bij de situatie passend rekenmodel kiezen 5 - efficiënt rekenen en cijfermatige uitkomsten kritisch beoordelen 6 - op basis van verwerkte informatie verwachtingen uitspreken en conclusies trekken 7 - adequate (wiskunde)taal gebruiken als communicatiemiddel 8 - situaties waarin wiskundige presentaties, redeneringen of berekeningen voorkomen kritisch beschouwen en beoordelen

					De leerling kan de vaardigheden uit de hierna genoemde exameneenheden in samenhang toepassen: alle wiskundige vaardigheden die horen bij H1 Statistiek en H2 Verbanden, H3 Symmetrie en H4 Rekenen
3	TSE H5 + H6 + H7 + H8	TSE- schriftelijk	Ja, indien gekozen	TSE – schriftelijk hoogste cijfer	<p>WI/K/3</p> <p>Leervaardigheden in het vak wiskunde</p> <p>De volgende vaardigheden worden getoetst in relatie tot de eindtermen.</p> <p>De leerling kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 - relevante gegevens uit een situatie weergeven in een geschikte wiskundige representatie (model) 2 - wiskundige informatie identificeren, beoordelen en gebruiken om een probleem op te lossen 3 - zich bedienen van adequate onderzoeks- en redeneerstrategieën 4 - bij berekeningen een bij de situatie passend rekenmodel kiezen 5 - efficiënt rekenen en cijfermatige uitkomsten kritisch beoordelen 6 - op basis van verwerkte informatie verwachtingen uitspreken en conclusies trekken 7 - adequate (wiskunde)taal gebruiken als communicatiemiddel 8 - situaties waarin wiskundige presentaties, redeneringen of berekeningen voorkomen kritisch beschouwen en beoordelen <p>De leerling kan de vaardigheden uit de hierna genoemde exameneenheden in samenhang toepassen: alle wiskundige vaardigheden die horen bij H5 Rekenen, Meten en Schatten, H6</p>

					Vlakke figuren, H7 Verbanden en H7 Ruimte meetkunde.
Bepaling van het eindcijfer: zie bijlage bij dit PTA.					

PTA – Programma van Toetsing en Afsluiting (cursus 18-19)

Naam vak: Biologie				Klas 4 afdeling: BBL		
Periode	Inhoud	Toetsvorm	Tijd	Herkansing	Wijze van herkansing	Exameneenheden en eindtermen
1	BVJ Boek 3B H6 Stevigheid en beweging BVJ Boek 4A Ho 1 Stofwisseling	TSE 1 Schriftelijk	50 min	Ja	Schriftelijk	BI/K/8 Houding, beweging en conditie De kandidaat kan: – delen die van belang zijn voor stevigheid en beweging noemen – de gevolgen van overbelasting noemen. BI/K/4 Cellen staan aan de basis De kandidaat kan beschrijven wat de stofwisselingsprocessen, verbranding en fotosynthese voor betekenis hebben voor de instandhouding van een organisme en wat de correlatie ervan is met de gassen die een organisme in- en uitgaan
1	BVJ Boek 4A H2 Planten BVJ Boek 4A H3 Ecologie	TSE 2 Schriftelijk	50 min	Ja	Schriftelijk	Zie eindtermen bij beschreven repetities.
2	BVJ Boek 4B H5 Voeding en Vertering BVJ Boek 4B H6 Gaswisseling	TSE 3 Schriftelijk	50 min	Ja	Schriftelijk	Zie eindtermen bij beschreven repetities.

1	BVJ Boek 4A Ho 1 Stofwisseling	Repetitie 1	50 min	Nee	Schriftelijk	<p>BI/K/4 Cellen staan aan de basis</p> <p>De kandidaat kan beschrijven wat de stofwisselingsprocessen, verbranding en fotosynthese voor betekenis hebben voor de instandhouding van een organisme en wat de correlatie ervan is met de gassen die een organisme in- en uitgaan</p>
1	BVJ Boek 4A Ho 2 Planten	Repetitie 2	50 min	Nee	Schriftelijk	<p>BI/K/6 Planten en dieren en hun samenhang: de eigen omgeving verkend</p> <p>De kandidaat kan via determineren de naam opzoeken van organismen</p> <p>verbanden aangeven tussen vorm, bouw en leefwijze van organismen en de omgeving waarin deze organismen leven, en aangeven hoe planten en dieren zijn aangepast aan hun leefomgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aanpassing aan droge, natte, hete en koude omstandigheden - kenmerken van bloemen met windbestuiving en van bloemen met insectenbestuiving, met name: <ul style="list-style-type: none"> - verschillen in vorm en kleur, geur, aanwezigheid van nectar en de aanwezigheid en plakkerigheid van stuifmeel - vorm van de meeldraden en stampers <p>delen waaruit zaadplanten zijn opgebouwd benoemen, hun functie(s) beschrijven en aangeven welke delen van planten voedingsmiddelen en/of grondstoffen leveren voor de mens:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stengels: transport via houtvaten en bastvaten en stevigheid - bladeren met huidmondjes: fotosynthese - opname en afgifte van koolstofdioxide en zuurstof, verdamping van water - wortels: bevestiging in de bodem, opname van water en mineralen (voedingszouten) met behulp van wortelharen, opslag van vooral zetmeel als reservestof - bloemen met kelkbladeren, kroonbladeren, meeldraden, stamper(s) (met vruchtbeginsel): voortplanting - vrucht met een of meer zaden: geslachtelijke voortplanting - een zaad bestaat uit een zaadhuid, kiempje en

						reservestoffen – bollen met rokken: ongeslachtelijke voortplanting en opslag van reservestoffen – knollen: ongeslachtelijke voortplanting en opslag van reservestoffen – alle genoemde delen kunnen voedingsmiddelen voor de mens leveren
1 / 2	BVJ Boek 4A Ho 3 Ecologie	Repetitie 3	50 min	Nee	Schriftelijk	<p>BI/K/6 Planten en dieren en hun samenhang: de eigen omgeving verkend</p> <p>De kandidaat kan verbanden aangeven tussen vorm, bouw en leefwijze van organismen en de omgeving waarin deze organismen leven, en aangeven hoe planten en dieren zijn aangepast aan hun leefomgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aanpassing aan droge, natte, hete en koude omstandigheden – kenmerken van bloemen met windbestuiving en van bloemen met insectenbestuiving, met name: <ul style="list-style-type: none"> - verschillen in vorm en kleur, geur, aanwezigheid van nectar en de aanwezigheid en plakkerigheid van stuifmeel - vorm van de meeldraden en stampers - de poten van teengangers, hoefgangers en zoolgangers - de functie van zwemvliezen bij watervogels, de functie van lange poten en gedeeltelijke zwemvliezen bij steltlopers en de functie van klauwen bij roofvogels - bij zoogdieren de vorm en de functie van plooi kiezen (bij planteneters), knipkiezen (bij vleeseters) en knobbelkiezen (bij alleseters) - bij planten- en vleeseters de relatie tussen het soort voedsel en de lengte van het darmkanaal - de functie van bepaalde snavelvormen, met name: <ul style="list-style-type: none"> - een puntige snavel bij insectenetende vogels - een kegelvormige snavel bij zaadetende vogels - een haakvormige snavel bij roofvogels <p>noemen welke relaties er zijn tussen organismen bij de energiestromen in een</p>

						<p>ecosysteem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planten- en diersoorten noemen die een voedselketen vormen - in een beschreven ecosysteem producenten, consumenten en reducers <p>onderscheiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planten zijn producenten die zelf energierijke stoffen maken d.m.v. fotosynthese - dieren zijn consumenten die voor hun voedsel afhankelijk zijn van andere organismen - dood materiaal in de natuur, wordt door reducers (zoals schimmels en bacteriën) opgeruimd - consumenten en reducers gebruiken de energierijke stoffen uit hun voedsel voor de verbranding en voor de opbouw van het eigen lichaam <p>BI/K/5 Schimmels en bacteriën: nuttig en soms schadelijk De kandidaat kan de rol van schimmels en bacteriën in het milieu en de biotechnologie noemen en toelichten</p> <p>BI/K/7 Mensen beïnvloeden hun omgeving 10. De kandidaat kan</p> <ul style="list-style-type: none"> - toelichten dat de mens voor voedsel, water, zuurstof, grondstoffen, energie, voedselproductie en recreatie van ecosystemen afhankelijk is - beschrijven hoe de mens ecosystemen kan beïnvloeden - en toelichten waarom de mens er belang bij heeft een duurzame relatie tussen mens en milieu te bevorderen.
2	BVJ Boek 4B Ho 5 Voeding en vertering	Repetitie 4	50 min	Nee	Schriftelijk	<p>BI/K/9 Het lichaam in stand houden: voeding en genotmiddelen, energie, transport en uitscheiding De kandidaat kan de functie van het verteringsstelsel beschrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eiwitten, koolhydraten en vetten worden verteerd; stoffen uit het verteringskanaal worden opgenomen in het bloed <p>de delen van het verteringsstelsel noemen, in afbeeldingen aanwijzen en functie(s) en werking ervan beschrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ligging en functie(s) van: <ul style="list-style-type: none"> - mond met tong, speekselklieren, tanden en kiezen

					<ul style="list-style-type: none"> - slokdarm - maag - twaalfvingerige darm - dunne darm - dikke darm - endeldarm met anus - ligging en functies alvleesklier - productie van verteringszappen in speekselklieren, maagsapklieren, alvleesklier en dunne darm - speeksel en maagzuur beschermen tegen infecties via het voedsel - functie van darmperistaltiek - ligging en functies lever, met name: - afbraak van afval- en gifstoffen - productie van gal - ligging en functie galblaas: opslag van gal - de bouw van tanden en kiezen met glazuur, tandbeen, wortel, cement, zenuw, en bloedvaten - tegengaan tandbederf, met name de rol van: - speeksel - tandenpoetsen - fluorbehandeling <p>voedingsstoffen en hun functie(s) voor het lichaam noemen en de relatie ervan met voedingsadviezen toelichten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - op te nemen (groepen van) stoffen: water, eiwitten, vetten, koolhydraten (zetmeel en suikers), mineralen (zouten, met name kalkzouten en ijzerzouten) en vitamines - groepen voedingsstoffen worden gebruikt als bouwstoffen, als brandstoffen, als beschermende stoffen en/of als reservestoffen - met behulp van de schijf van vijf of een voedingsmiddelen tabel de kwaliteit/voedingswaarde van verschillende maaltijden vergelijken - invloed van vezels in het voedsel op de darmperistaltiek <p>uitleggen wat er kan gebeuren bij ondervoeding, bij overmatig gebruik van voedsel, alcohol en medicijnen, en bij gebruik van tabak en drugs:</p> <ul style="list-style-type: none"> - overgewicht en vermagering als gevolg van over- en ondervoeding
--	--	--	--	--	--

						– energieverbruik hangt af van factoren als activiteit en omgevingstemperatuur
2	BVJ Boek 4B Ho 6 Gaswisseling	Repetitie 5	50 min	Nee	Schriftelijk	<p>BI/K/9 Het lichaam in stand houden: voeding en genotmiddelen, energie, transport en uitscheiding De kandidaat kan</p> <p>delen van het ademhalingsstelsel noemen, in afbeeldingen aanwijzen en functie(s) en werking beschrijven: – naam, ligging, bouw en functie van delen van het ademhalingsstelsel, met name: – mondholte, neusholte en keelholte (met huid en strotklepje) – luchtpijp met kraakbeenringen, slijmvlies met trilharen – bronchiën – longblaasjes – verschillen tussen borst- en buikademhaling – functie van hoesten – voordelen van ademen via de neus in vergelijking met ademen via de mond – kwaliteit van ingeademde lucht i.v.m. astma, bronchitis, longemfyseem en hooikoorts</p> <p>BI/K/6 Planten en dieren en hun samenhang: de eigen omgeving verkend De kandidaat kan de organen via welke zuurstof wordt opgenomen en koolstofdioxide wordt afgegeven bij dieren, met name: – tracheeën bij insecten – kieuwen bij vissen – longen, kieuwen en huid bij amfibieën – longen bij reptielen, vogels en zoogdieren</p>
2	BVJ Boek 4B Ho 7 Transport	Repetitie 6	50 min	Nee	Schriftelijk	<p>BI/K/9 Het lichaam in stand houden: voeding en genotmiddelen, energie, transport en uitscheiding De kandidaat kan bloedvaten en delen van het hart noemen, in afbeeldingen aanwijzen en functie(s) en werking beschrijven, met inbegrip van problemen met de bloedsomloop: – aan- en afvoer van stoffen en warmte door bloed – van slagaders, aders en haarvaten: functies; onderscheid</p>

						<p>naar ligging, bloeddruk, bouw van de wand, aan- of afwezigheid van kleppen en samenstelling van het bloed in deze vaten</p> <ul style="list-style-type: none"> - naamgeving van aders en slagaders naar of bij bepaalde delen van het lichaam met daarnaast de aorta, holle aders, kransslagaders en kransaders - grote en kleine bloedsomloop - de bouw, ligging, functie en werking van het hart met kamers, boezems en kleppen - veel voorkomende oorzaken van hartinfarct en hartritmestoornissen, met name: <ul style="list-style-type: none"> - stress - overgewicht - roken - te grote inspanning - erfelijke aanleg <p>van bloed van de mens de samenstellende delen noemen en de functie van de delen beschrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vorm, functies en voorkomen van bloedplasma met onder andere: zuurstof, koolstofdioxide, water, voedingsstoffen en hormonen - vorm, functies en plaats van vorming van rode bloedcellen, witte bloedcellen en bloedplaatjes - transport van stoffen tussen bloed en cellen
Bepaling van het eindcijfer: zie bijlage bij dit PTA.						

PTA – Programma van Toetsing en Afsluiting (cursus 17-18)

Naam vak: economie		Klas 4 afdeling: BBL			
Periode	Inhoud	Toets - vorm	Herka n-sing	Wijze van herkan-sing	Exameneenheden en eindtermen
1 + 2 + 3	Rekenvaardig heid	Bij alle toetsen wordt rekenvaardigheid getoetst.			<p>EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie</p> <p>5 rekenvaardigheden toepassen op economische relaties, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekenregels en volgorde hanteren - positieve, negatieve, absolute en relatieve getallen hanteren - verhoudingen hanteren (procenten, breuken, decimalen) - schattingen hanteren - afrondingen hanteren overeenkomstig de gegeven informatie <p>grafieken kunnen hanteren: lezen, tekenen (een lijngrafiek met gegeven coördinaten in een assenstelsel), interpreteren</p>
1	H6 Regelt Den Haag dat? (boek leerjaar 3)	Repetitie	Nee	Repetitie	<p>EC/K6/Overheid en bestuur.</p> <p>1. Aan de hand van voorbeelden de functies van de overheid in de Nederlandse economie beschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. De overheid, zowel de rijksoverheid als de lagere overheden, als leverancier of producent van goederen en diensten en als besteder <ul style="list-style-type: none"> o de collectieve sector is het domein waarin de productie en de consumptie van de overheid plaatsvindt, het onderscheid tussen collectief/individueel goed(eren) o het parlement is het wetgevend en controlerend orgaan voor de voorbereidende en uitvoerende overheid (rijksbegroting, miljoenennota),) waar zaken als de begroting, bezuinigingen, nationalisering, regulering en deregulering en alle andere overheidsplannen worden besproken o De collectieve sector is onder te verdelen in overheidssector en sociale zekerheid - 3. De overheid heeft een belangrijke invloed in de gesubsidieerde sectoren zoals gezondheidszorg, onderwijs, welzijnswerk. - 4 de overheid als verantwoordelijke voor aanvullende, corrigerende en voorwaardenscheppende activiteiten:

					<ul style="list-style-type: none"> o onderscheid tussen collectieve sector en particuliere sector o voorbeelden van aanvullende, corrigerende en voorwaardenscheppende activiteiten: o deelname in of eigenaar van bedrijven, wetgeving en sancties, subsidies en heffingen, infrastructuur, politie, onderwijs, bestedingen in de particuliere sector <p>2. aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven overheidsontvangsten en overheidsuitgaven noemen en beschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - Indirecte belastingen: <ul style="list-style-type: none"> o BTW o Accijns - Directe belastingen <ul style="list-style-type: none"> o Loonbelasting <ul style="list-style-type: none"> ▪ Loonheffing. - Gemeentelijke belastingen - Uitgaven departement <p>3. aan de hand van voorbeelden de verschillende vormen van sociale zekerheid beschrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het doel van het sociale zekerheidsstelsel: - aan de hand van gegeven informatie over één of meer sociale wet(ten) vragen beantwoorden of opdrachten maken over bijvoorbeeld de financiering, het nut, de doelgroep, de verstrekking van de uitkering - het onderscheid tussen werknemers- en volksverzekeringen - het onderscheid tussen sociale voorzieningen en sociale verzekeringen
1	H1 Hoe consumeer jij?	REP H1	Nee	REP	<p>EC/K/4A Consumptie, Consumentengedrag, Basis Geld- en Bankwezen, Budgettering</p> <p>1. bij verschillende vormen van consumeren de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij kunnen voordoen door schaarste van middelen en tijd en door verschillen in urgentie van behoeften</p> <p>1 de vraag naar goederen en diensten van de consument, voorbeelden van basisbehoeften en overige behoeften:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het feit dat basisbehoeften meer prioriteit hebben dan overige behoeften • de relativiteit van het begrip 'luxe' in relatie tot het inkomen • het onderscheid tussen noodzakelijke en luxe goederen/ diensten <p>2 de invloed van beschikbaarheid van middelen op consumptie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beperkte mogelijkheden voor consumptie door gebrek aan tijd en geld • de noodzaak om prioriteiten te stellen <p>3 voorbeelden van zelfvoorziening, kopen, collectieve voorzieningen, gebruik van natuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zelfvoorziening: productie voor de eigen behoeften, productie voor de behoeften in gezinsverband <ul style="list-style-type: none"> o kopen: bedrijven die produceren voor behoeften o collectieve voorzieningen: de overheid produceert voor behoeften o gebruik van natuurlijke hulpbronnen: bijvoorbeeld verbruik grondstoffen, frisse lucht inademen, recreëren in de natuur, duurzaamheid <p>2. de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen</p> <p>3. aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd</p>

					<p>1 veranderende persoonlijke en maatschappelijke behoeften:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de beïnvloeding van het eigen consumentengedrag en dat van anderen door bijvoorbeeld beschikbaar budget, gezinssamenstelling, sociale beïnvloeding, trends, rages, leeftijd, marketing en reclame, aandacht voor milieuaspecten, kennis van de koper, ruimere openingstijden • de beïnvloeding van het consumentengedrag in de tijd door bijvoorbeeld de tijd waarin men leeft, de vergrijzing, de technische ontwikkeling, aandacht voor veiligheid, aandacht voor milieuaspecten, inkomensontwikkeling <ul style="list-style-type: none"> • voorbeelden van sociale beïnvloeding van het consumentengedrag <p>2 het gebruik van consumenteninformatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bijvoorbeeld het gebruik van: een vergelijkend warenonderzoek, consumententijdschriften en rubrieken, productinformatie, websites voor consumenten, consumentenorganisaties, keurmerken. <p>3 marketing:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de marketingmix is de gelijktijdige inzet en het in onderlinge samenhang gebruiken van de instrumenten i.c.m. de doelgroep, het assortiment en de marktpositie: • productbeleid, waaronder het verschil tussen A- en B-merken en huismerken, waaronder kwaliteit van de producten en productaansprakelijkheid • prijsbeleid, plaatsbeleid, promotiebeleid, personeelsbeleid (retailmarketing), presentatiebeleid (retailmarketing) • het onderscheid tussen commerciële reclame en ideële reclame • het onderscheid tussen informatieve en merkreclame <p>4 technologische ontwikkelingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nieuwe technieken zoals e-commerce en nieuwe specialisaties. • snelle productveroudering, zoals bij mobiele telefoons, computers en hun randapparatuur <p>3 sociale beïnvloeding (zie ook 3.1)</p> <ul style="list-style-type: none"> • bijvoorbeeld: de smaak van een ander, de mening van de groep mensen waarin iemand zich thuis voelt • commerciële beïnvloeding (zie ook 3.3) door: <ul style="list-style-type: none"> ◦ reclames, rol van het merk, de marketingtechnieken <p>7. aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie, gegeven een aantal criteria, een beargumenteerde koopbeslissing nemen, daarbij rekening houdend met de gevolgen van die koopbeslissing voor zichzelf en daarbij eventueel gebruik maken van ICT.</p>
1	H1 Hoe consumeer jij? + H2 Geld moet rollen!	SO H1+H2	Ja	SO	Alle begrippen van hoofdstuk 1, bladzijde 26 en 27 voor Pincode 6 ^e editie, basis 4. Rekenvaardigheid, zie begin PTA economie. Alle begrippen van hoofdstuk 2, bladzijde 58 en 59 voor Pincode 6 ^e editie, basis 4. Rekenvaardigheid, zie begin PTA economie.

1	H2 Hoe consumeer jij?	REP H2	Nee	REP	<p>EC/K/4A Consumptie, Consumentengedrag, Basis Geld- en Bankwezen, Budgettering</p> <p>1 verschillende vormen van inkomen</p> <ul style="list-style-type: none"> • inkomen uit arbeid: <ul style="list-style-type: none"> ◦ loon of salaris, vakantiegeld, loon in natura, winst • inkomen uit bezit: <ul style="list-style-type: none"> ◦ rente, dividend, huur, pacht, winst <p>3 informatie over inkomensverschillen in Nederland:</p> <ul style="list-style-type: none"> • verschillen van inkomens zoals genoemd onder EC/K/4 2.1 • verschillen in inkomens leiden tot verschillen in consumptie (koopkracht, preferenties) <p>4. aan de hand van voorbeelden het belang van geld voor de economie en de huidige vormen van het betalingsverkeer beschrijven:</p> <p>1 de geldfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ruilmiddel, rekenmiddel en spaarmiddel • de courante vormen van betaling • het omgaan met de bankrekening, rood staan en tegoed, berekenen van saldomutaties, telebankieren • debetsaldo/rood staan en creditsaldo/tegoed, debetrente, creditrente <p>5. motieven voor en gevolgen van sparen en lenen noemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sparen en lenen als het overhevelen van koopkracht in de tijd • de motieven om te sparen: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Doel, voorzorg en renteopbrengst • Motieven om te lenen: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Aanschaf duurzame consumptiegoederen ◦ Aanschaf onroerend goed ◦ opvangen van tijdelijke liquiditeitstekorten (N.B. Voor leerlingen kan gesproken worden van tijdelijke geldtekorten.) ◦ opvang van calamiteiten • de hoogte van het rentebedrag is afhankelijk van rentepercentage, looptijd, hoogte van het gespaarde of geleende bedrag <p>6. aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen</p> <p>1 behoeften en prioriteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de inventarisatie van behoeften en de rangschikking daarvan als onderdeel van het opstellen van een budgetplan • de noodzaak om budgetten af te stemmen op de (te verwachten) ontvangsten <p>2 budgettaire mogelijkheden ten aanzien van kopen, sparen en lenen en de gevolgen daarvan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de financieringsproblemen: <ul style="list-style-type: none"> ◦ aan de hand van een gegeven budgetplan beredeneren of een bepaalde aankoop mogelijk is, of prioriteiten in uitgaven gesteld moeten worden, of hoe bezuinigd moet worden of besteed of gespaard moet worden, of gereserveerd of geleend moet worden. • de (on)mogelijkheid/zinvolheid van sparen bij (tijdelijke) liquiditeitsoverschotten • de (on)mogelijkheid van lenen als verantwoorde oplossing voor (tijdelijke) liquiditeitstekorten <p>8. uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het</p>
---	-----------------------	--------	-----	-----	--

					<p>samenlevingsverband</p> <p>1 de huishoudontvangsten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inkomen uit arbeid - inkomen uit overdrachten - inkomen uit bezit <p>2 de huishouduitgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dagelijkse huishoudelijke uitgaven: - vaste lasten - incidentele uitgaven - de bestedingen (ten behoeve) van de kandidaat als deel van de gezinsbestedingen - de (gedeeltelijke) verantwoordelijkheid van de kandidaat nu en later voor en de - (gedeeltelijke) invloed van de kandidaat op de bestedingen van het gezin <p>3 reserveringen en besparingen (sparen)</p> <p>4 de financieringssituatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - overschotten, tekorten <p>5 herleiden van gegeven huishouduitgaven per week/ maand/ twee maanden/kwartaal en dergelijke tot uitgaven per jaar en omgekeerd</p> <p>7. instanties die behulpzaam kunnen zijn bij budgetproblemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) - de Consumentenbond <p>9 berekening van de kilometerprijs en de kosten van verschillende vormen van vervoer</p>
1	TSE1	TSE1	Ja	TSE	De leerstof behorend bij TSE 1 omvat de theorie zoals is beschreven bij repetitie 1 en repetitie 2.
2	H3 We gaan voor de winst.	REP H3	Nee	REP	<p>EC/K/5A Arbeid en productie, Produceren en het Bedrijfsleven</p> <p>1. aan de hand van voorbeelden uit het bedrijfsleven het verband leggen tussen de begrippen kosten, opbrengsten, winst en verlies en berekeningen in dit verband maken met behulp van verstrekte of verzamelde gegevens in een realistische context</p> <p>1 afzet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de afzet is de verkoop in eenheden <p>2 omzet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de omzet is de verkoop in eenheden maal de verkoopprijs exclusief BTW <p>3 verkoopprijs:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de verkoopprijs inclusief BTW is de consumentenprijs of winkelprijs: - de consumentenprijs/winkelprijs is opgebouwd uit de inkoopprijs verhoogd met de bedrijfskosten, een opslag voor de winst, eventueel accijnzen en de BTW <p>4 kostprijs: de kostprijs is het totaal aan kosten die gemaakt dienen te worden om een product tot stand te brengen</p> <p>5 bedrijfskosten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voorbeelden van bedrijfskosten: - huisvestingskosten, loonkosten, in- en verkoopkosten <p>6 brutowinstopslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de brutowinst is het verschil tussen de omzet en de inkoopprijs van de verkopen (beide exclusief BTW) <p>7 nettowinst:</p>

					<ul style="list-style-type: none"> - de brutowinst verminderd met alle bedrijfskosten is de nettowinst <p>8 de BTW:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de kandidaat moet de volgende berekeningen kunnen uitvoeren: - vanuit de verkoopprijs exclusief BTW de verkoopprijs inclusief BTW kunnen bepalen - vanuit de verkoopprijs inclusief BTW de verkoopprijs exclusief BTW kunnen bepalen - verkoopprijs inclusief BTW = inkooprijs exclusief BTW + brutowinstmarge (in geld) + BTW - verkoopprijs exclusief BTW - inkooprijs exclusief BTW = brutowinst <p>2. aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsmotieven, arbeidsproductiviteit, productiecapaciteit, economische groei, crisis, recessie, welzijn en welvaart</p> <p>3 de arbeidsproductiviteit (= productie per werkende per tijdseenheid) factoren die de arbeidsproductiviteit beïnvloeden: arbeidsomstandigheden, scholing, arbeidsverdeling, arbeidsvoorwaarden, nieuwe technieken</p> <p>6. in verschillende situaties van productie beschrijven dat zich keuzeproblemen voordoen in de afweging van kosten tegenover baten in engere zin en in de afweging van maatschappelijke kosten en baten</p> <ul style="list-style-type: none"> - de kandidaat weet dat er verschil bestaat tussen bedrijfskosten (onderdeel van de verkoopprijs) en de kosten/opbrengsten die niet in de verkoopprijs zijn opgenomen - de maatschappelijke kosten/opbrengsten zijn soms moeilijk of in het geheel niet in geld uit te drukken - de productie en de consumptie kunnen positieve of negatieve gevolgen hebben, die worden ondervonden door anderen dan degenen die ze hebben veroorzaakt
2	H3 We gaan voor de winst + H4 Werkt dat zo?	SO H3+H4	Ja	SO	<p>Alle begrippen van hoofdstuk 3, bladzijde 90 en 91 voor Pincode 6^e editie, basis 4. Rekenvaardigheid, zie begin PTA economie.</p> <p>Alle begrippen van hoofdstuk 4, bladzijde 122 en 123 voor Pincode 6^e editie, basis 4. Rekenvaardigheid, zie begin PTA economie.</p>
2	H4 Werkt dat zo?	REP H4	Nee	REP	<p>EC/K/5A Arbeid en productie, Producersen en het Bedrijfsleven</p> <p>2. aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsmotieven, arbeidsproductiviteit, productiecapaciteit, economische groei, crisis, recessie, welzijn en welvaart.</p> <p>1 huishoudens, beroepsbevolking</p> <p>2 positieve en negatieve gevolgen van arbeidsverdeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de toename van de arbeidsproductiviteit - de welvaartstoename <p>3. aan de hand van voorbeelden uit eigen omgeving economische aspecten van betaalde en onbetaalde arbeid noemen/ beschrijven</p> <p>3. aan de hand van voorbeelden uit eigen omgeving economische aspecten van betaalde en onbetaalde arbeid noemen/ beschrijven</p> <p>1 de eigen keuze ten aanzien van betaalde en/of onbetaalde arbeid binnen en buiten het samenlevingsverband:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het onderscheid tussen betaalde en onbetaalde arbeid - het onderscheid tussen (hoog)geschoolde en ongeschoolde arbeid

					<ul style="list-style-type: none"> - het onderscheid tussen uitvoerende en leidinggevende arbeid als mede: - de keuze tussen betaald en onbetaald werk die mede afhankelijk is van de mate waarin betaald werk beschikbaar is <p>2 de arbeidsmarkt, overschotten en tekorten,</p> <ul style="list-style-type: none"> - de arbeidsmarkt als het geheel van vraag naar en aanbod van arbeid, - de samenstelling van de vraag naar arbeid: - bezette arbeidsplaatsen en vacatures - de vraag naar arbeid van bedrijven en van de overheid, - het aanbod van arbeid dat bestaat uit werkenden en werkzoekenden, - een tekort op de arbeidsmarkt dat schaarste aan personeel betekent - een overschot op de arbeidsmarkt dat werkloosheid betekent <p>4. oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau:</p> <p>1 stagnatie/ daling van de vraag naar goederen en diensten, de conjunctuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - conjuncturele werkloosheid die aan de vraagkant veroorzaakt wordt door daling/stagnatie van de bestedingen (consumptie, investeringen, export, overheidsbestedingen) <p>2 veranderingen in de aanbodkant, de structuur, van de economie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oorzaken van structurele werkloosheid aan de aanbodkant zijn bijvoorbeeld: - verplaatsing van productie naar een andere regio of naar het buitenland - vraag en aanbod van arbeid die niet goed op elkaar zijn afgestemd - vervanging van bestaande producten door nieuwe producten met eenzelfde doel - nieuwe technieken die van invloed zijn op de omvang van de productie en de productiviteit - verslechterde internationale concurrentie positie <p>3 gevolgen voor inkomenssituatie, sociale situatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inkomensdaling - gemis aan sociale contacten - je niet nuttig voelen in de maatschappij - een breuk in je carrière-opbouw <p>4 kosten van werkloosheidsuitkeringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de samenhang tussen de omvang van de werkloosheid en de kosten van de werkloosheidsuitkeringen <p>5 sociale onrust of onvrede/ politieke instabiliteit: bijvoorbeeld staking van werknemers bij dreiging massaontslag</p> <p>5. aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau</p> <p>1 vergroten van de vraag naar goederen en diensten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - toename van de bestedingen door het verhogen van de inkomens, het verlagen van de belastingen en sociale premies - het verhogen van overheidsuitgaven door het aanbesteden (het laten uitvoeren of het laten aannemen) van werken en het verlenen van subsidies - het verlagen van de prijzen door efficiënter te werken en/of innovatie (de technologische ontwikkelingen) <p>2 maatregelen in het kader van beloningen:</p>
--	--	--	--	--	---

					<ul style="list-style-type: none"> - relatie tussen loonhoogte en de vraag naar arbeid - beïnvloeding van loonkosten via de belastingen <p>3 maatregelen in het kader van arbeidstijd/ bedrijfstijd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verkorting van de arbeidstijd - verlenging van de bedrijfstijd <p>4 scholing waardoor de mogelijkheid ontstaat vraag en aanbod op deelmarkten beter op elkaar af te stemmen</p> <p>5 voorlichting:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de kandidaat moet zicht hebben op de inkomensachteruitgang bij werkloosheid en op omscholingsmogelijkheden
2	TSE2	TSE2	Ja	TSE	De leerstof behorend bij TSE 2 omvat de theorie zoals is beschreven bij repetitie 3 en repetitie 4.
3	H5 Nederland handelsland	SO H5+ SO H6	Ja	SO	Alle begrippen van hoofdstuk 5, bladzijde 154 en 155 voor Pincode 6 ^e editie, basis 4. Rekenvaardigheid, zie begin PTA economie.
3	H5 Nederland handelsland	REP H5	Nee	REP	<p>EC/K/7 Internationale ontwikkelingen</p> <p>1. aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlandse economie beschrijven</p> <p>1 consumptie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de afhankelijkheid van Nederland van het buitenland voor de consumptie - de samenstelling van de Nederlandse import, importwaarde: - de betalingsbalans: - de waarde van de import en export van grondstoffen en eindproducten, goederen en diensten - de factoren die de omvang van de import bepalen: - assortiment, kosten, kwaliteitsverschillen en natuur - noodzakelijke import - de belangrijkste toeleverendehandelspartners van Nederland - het relatief grote aandeel van de Europese Unie in de handel van Nederland, de handelspartners, toetreding tot de EU - de invloed van wisselkoersen op de prijs van de binnenlandse consumptie en het belang van de EMU op de prijsvorming <p>2 productie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de afhankelijkheid van Nederland van het buitenland voor de productie: - de verwerking van buitenlandse grondstoffen - de handel in buitenlandse producten en diensten - de samenstelling van de Nederlandse export: - grondstoffen en eindproducten, goederen en diensten - de factoren die de omvang van de export bepalen: - assortiment, kosten en kwaliteitsverschillen, doorvoer - de invloed van de productie op investeringen, werkgelegenheid en milieu in Nederland: - de belangrijkste handelspartners van Nederland - het relatief grote aandeel van de Europese Unie in de handel van Nederland - de invloed van wisselkoersen op export en import <p>3 werkgelegenheid:</p>

					<ul style="list-style-type: none"> - de invloed van export en van import op de werkgelegenheid - de invloed van de internationale concurrentiepositie op de werkgelegenheid - Nederland als open economie, (versus een gesloten economie) <p>2. aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie en Europese Monetaire Unie beschrijven:</p> <p>1 consumptie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de invloed op de consumptie door: - vrij verkeer van goederen en diensten binnen de EU - gemeenschappelijke importhellingen - de toenemende concurrentie - het gebruik van de euro binnen de eurozone <p>2 export:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de invloed op de export door: - vrij verkeer van goederen en diensten binnen de EU - de toenemende concurrentie - het gebruik van de euro binnen de eurozone <p>3 werkgelegenheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de invloed op de werkgelegenheid door: - vrij verkeer van goederen en diensten binnen de EU - gemeenschappelijke importhellingen - de toenemende concurrentie - het gebruik van de euro binnen de eurozone - internationale concurrentievervalsing door subsidies en heffingen van de EU
3	H5 Nederland handelsland + H6 Welvaart wereldwijd?	SO H5+H6	Ja	SO	<p>Alle begrippen van hoofdstuk 5, bladzijde 154 en 155 voor Pincode 6^e editie, basis 4. Rekenvaardigheid, zie begin PTA economie.</p> <p>Alle begrippen van hoofdstuk 6, bladzijde 186 en 187 voor Pincode 6^e editie, basis 4. Rekenvaardigheid, zie begin PTA economie.</p>
3	H6 Welvaart wereldwijd?	REP H6	Nee	REP	<p>EC/K/7 Internationale ontwikkelingen</p> <p>3a. oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven:</p> <p>1 kenmerken van economische (onder)ontwikkeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de kenmerken van onderontwikkeling zijn bijvoorbeeld: - laag inkomen per hoofd van de bevolking - grote werkloosheid - ondervoeding - snelle bevolkingsgroei - analfabetisme <p>2 oorzaken en gevolgen van economische (onder)ontwikkeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de oorzaken van onderontwikkeling zijn bijvoorbeeld: - tekort aan natuurlijke hulpbronnen - beperkte scholing en technische kennis - gebrekkige infrastructuur - snelle bevolkingsgroei - de gevolgen van onderontwikkeling zijn bijvoorbeeld: - armoede

					<ul style="list-style-type: none"> - werkloosheid - lage levensverwachting <p>3b. oorzaken en gevolgen van welvaartsverschillen tussen rijke en arme landen beschrijven:</p> <p>1 de hoogte van het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking in Nederland in vergelijking met dat van andere landen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nationaal inkomen en nationaal inkomen per hoofd van de bevolking <p>4. maatregelen en (eigen) activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen:</p> <p>1 werkgelegenheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de invloed op de werkgelegenheid in Nederland en in ontwikkelingslanden <p>bijvoorbeeld door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vermindering invoerrechten - gebonden hulp - aankoop goederen en diensten uit ontwikkelingslanden <p>2 inkomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de invloed op het inkomen in ontwikkelingslanden bijvoorbeeld door: <ul style="list-style-type: none"> - hulp bij de verbetering van de landbouw en industrie - aankoop van producten in ontwikkelingslanden <p>3 bestedingsmogelijkheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de invloed op de bestedingsmogelijkheden in ontwikkelingslanden bijvoorbeeld door: <ul style="list-style-type: none"> - giften bij acties - noodhulp - buitenlandse investeringen
3	TSE3	TSE3	Ja	TSE	De leerstof behorend bij TSE 3 omvat de theorie zoals is beschreven bij repetitie 5 en repetitie 6.
Bepaling van het eindcijfer: zie bijlage bij dit PTA.					

Na TSE3 wordt de leerling in staat gesteld om 1 repetitie te herkansen. Dit moet gebeuren voordat het eindcijfer bepaald wordt.

PTA – Programma van Toetsing en Afsluiting (cursus 18-19)

Naam vak: Maatschappijkunde			Klas 4 afdeling: BBL		
Periode	Inhoud	Toetsvorm	Herkansing	Wijze van herkansing	Exameneenheden en eindtermen
1	Multiculturele samenleving	Repetitie	Nee	-	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> - Nederland als multiculturele samenleving typeren en het overheidsbeleid ten aanzien hiervan herkennen en beschrijven. - De sociaal-economische positie van allochtone groepen beschrijven. - Aangeven hoe met uitingen van vooroordelen en discriminatie kan worden omgegaan vanuit het beginsel van gelijkwaardigheid en respect.
1	Mens en werk	Repetitie	Nee	-	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> - Functies en maatschappelijke waardering van arbeid herkennen. - De rol van de overheid ten aanzien van arbeid en de kenmerken van de verzorgingsstaat herkennen. - Herkennen wat de invloed is van arbeidsverdeling op de sociale ongelijkheid. - Op het gebied van arbeid verschillende belangen en belangenorganisaties herkennen en aangeven welke middelen er zijn om voor belangen op te komen in overleg- en conflictsituaties. - Oorzaken en gevolgen van veranderingen op de arbeidsmarkt noemen.
1	Massamedia	Repetitie	Nee	-	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> - De betekenis van massamedia voor de samenleving

					<p>herkennen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Factoren en ontwikkelingen herkennen en noemen als het gaat om de inhoud en programmering van massamedia, en nieuwsvoorziening kritisch beoordelen. - In voorbeelden de rol herkennen die media kunnen vervullen bij beeldvorming (waaronder vooroordelen en stereotypen), en bij de overdracht van waarden en normen. - Informatie vergelijken van verschillende media en verschillen daarin herkennen.
1	Criminaliteit	Schriftelijke overhoring	Nee		Zie eindtermen TSE 1 (ML2/K/8)
1	Criminaliteit ML2/K/8	TSE 1	Ja	Schriftelijk	<p>De kandidaat kan aard, ontwikkeling en omvang van criminaliteit als maatschappelijk probleem herkennen en beschrijven.</p> <ul style="list-style-type: none"> - criminaliteit als sociaal en politiek probleem - Gevolgen van criminaliteit (materieel en immaterieel) - Begrip criminaliteit, bronnen van strafbaar gedrag - veranderingen in opvattingen over rechtsregels - Criminaliteit in tijd- en plaatsgebonden begrip <p>De kandidaat kan de kenmerken van de rechtsstaat herkennen in het straf- en procesrecht</p> <ul style="list-style-type: none"> - kenmerken van de rechtsstaat - uitgangspunten in het strafrecht en in het strafproces - de rechtspraak in de Nederlandse rechtsstaat - De verdachte - jeugdstrafrecht - Taken van de officier van justitie - Taken van de politie - Organisatie strafrechtspraak - De rechtszitting

					<ul style="list-style-type: none"> - Slachtoffers - Reclassering <p>De kandidaat kan oorzaken van criminaliteit herkennen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - oorzaken (veel voorkomende) criminaliteit - vertegenwoordiging van maatschappelijke groepen bij bepaalde vormen van criminaliteit <p>De kandidaat kan de rol van overheidsorganen ter bestrijding van criminaliteit aangeven en verschillende beleidsmaatregelen onderscheiden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Overheidsorganen - Beleidsmaatregelen - Opsporingsbeleid - Vervolgingsbeleid - Gevangenisbeleid - Jeugdbeleid/ beleid t.a.v. de aanpak van jeugdcriminaliteit - Preventief beleid en beleid gericht op repressie - maatregelen beoordelen op effectiviteit en wenselijkheid <p>De kandidaat kan de doelen van straffen en maatregelen onderscheiden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doelen van sancties/ straffen zijn <p>Soorten straffen en maatregelen</p>
2	Politiek: parlementaire democratie 4.1.1 - 4.1.3	Schriftelijke overhoring	Nee	-	<p><i>De kandidaat kan Nederland typeren als een parlementaire democratie in een rechtsstaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>kenmerken en het functioneren van een parlementaire democratie.</i> - <i>De kenmerken van een rechtsstaat</i> - <i>Functioneren van een parlementaire democratie</i>
2	Politiek: parlementaire democratie 4.1.4 - 4.1.7	Schriftelijke overhoring	Nee	-	<p><i>De kandidaat kan de verschillen tussen een democratische rechtsstaat en een dictatoriaal politiek systeem benoemen.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>De taken van regering en parlement omschrijven.</i> - <i>Verhouding tussen regering en parlement</i>

					<p><i>benoemen.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>De rol die de overheid speelt op de verschillende terreinen.</i> - <i>Nederland als monarchie.</i> <p><i>Uitleggen op welke wijze overheidsbeleid tot stand komt.</i></p>
2	Politiek: Parlementaire democratie	Werkboek H1,2 en 3	Ja	Schriftelijk	<p><i>H1 = wat is politiek?</i></p> <p><i>H2 = rechtstaat of dictatuur?</i></p> <p><i>H3 = Democratie, hoe werkt dat?</i></p> <p><i>H7 = het parlement beslist</i></p>
2	Politiek: De belangen van de burgers 4.3.1 – 4.3.2	Schriftelijke overhoring	Nee	-	<p>De kandidaat kan mogelijkheden beschrijven die individuele burgers en belangen of pressiegroepen hebben om de politieke besluitvorming te beïnvloeden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mogelijkheden individuele burgers - Kenmerken van belangen- of pressiegroepen
2	Politiek: Politieke partijen en stromingen 4.4 – 4.4.4	Schriftelijke overhoring	Nee	-	<p>De kandidaat kan van politieke partijen en stromingen standpunten en de uitgangspunten noemen en herkennen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Populisme - De liberale stroming en partijen - De sociaaldemocratische/ socialistische stroming en partijen - De christendemocratische stroming en partijen - de rechtsextremistische stroming
2	Politiek: De belangen van de burgers en de politieke partijen en stromingen	Werkboek H4, 5 en 11			<p>H4 = Wat vinden politieke partijen?</p> <p>H5 = Politieke stromingen</p> <p>H11 = Invloed op de politiek</p>
2	Politiek:	TSE 2	Ja	Schriftelijk	De eindtermen 4.1.1-4.1.7, 4.3.1-4.3.2 en 4.4-4.4.4
2	Politiek: besluitvorming 4.2.1 - 4.2.9	Schriftelijke overhoring	Nee	-	<p>De kandidaat kan de invloed van de politiek herkennen en benoemen/ herkennen hoe besluiten tot stand komen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fasen in het proces van politieke besluitvorming - Politiek probleem en politieke agenda

					<ul style="list-style-type: none"> - Compromissen - Rol van regering en parlement - Koning - De gemeente en het gemeentebestuur - Kenmerken en rol van politieke partijen
2	Politiek – besluitvorming en de EU 4.2.10	Schriftelijke overhoring	Nee	-	<p>De kandidaat kan de invloed van de Europese Unie daarin herkennen en noemen/ herkennen hoe Europese besluiten tot stand komen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nederland en de Europese Unie (EU) - Europese economische samenwerking - Invloed van EU op het Nederlandse beleid en daarmee op het leven van alledag - Voorbeelden van invloed op sociaaleconomisch terrein en sociaal-cultureel gebied - Politiek - hoe komen de Europese besluiten tot stand? - invloed van de burger - Kritiek op/ problemen met de Europese samenwerking
2	Politiek: besluitvorming en de EU	Werkboek H6,8,9 en 10	Ja	Schriftelijk	<p>H6 = De regering bestuurt het land H8 = de provincie, de gemeente en jij H9 = Nederland en Europa H10 = van probleem naar oplossing</p>
2	Politieke partijen	Werkstuk	Ja	Digitaal	De kandidaat kan een eigen politieke partij bedenken, een stroming en standpunten hieraan koppelen.
2	Criminaliteit en Politiek	TSE 3	Ja	Schriftelijk	Alle eindtermen van ML2/K/8 en ML2/K/4. Hierboven bij de onderdelen criminaliteit en politiek beschreven.
Bepaling van het eindcijfer: zie bijlage bij dit PTA.					

PTA – Programma van Toetsing en Afsluiting (cursus 18-19)

Naam vak: Lichamelijke Opvoeding			Klas 4 afdeling: BBL / KBL / MAVO		
Periode	Inhoud	Toetsvorm	Herkansing	Wijze van herkansing	Exameneenheden en eindtermen
Buiten periode	Doelspelen: <i>keuze uit</i> Voetbal of handbal (binnen)	HO-Praktijk (O/V/G)	Ja	praktijk herkansing tijdens toets/tse week. Ben je daar niet dan krijg je een theoretische opdracht	<u>LO1/K/4:</u> Een doelspel en daarbij zich houden aan afgesproken regels, oog hebben voor veiligheid en regelende taken uitvoeren.
Buiten periode	Doelspelen: Flagfootball	HO-Praktijk (O/V/G)	Ja	praktijk herkansing tijdens toets/tse week. Ben je daar niet dan krijg je een theoretische opdracht	<u>LO1/K/4:</u> Een doelspel en daarbij zich houden aan afgesproken regels, oog hebben voor veiligheid en regelende taken uitvoeren.
Buiten/binnen periode	Atletiek: <i>keuze uit</i> Hoogspringen of verspringen	HO-Praktijk (O/V/G)	Ja	praktijk herkansing tijdens toets/tse week. Ben je daar niet dan krijg je een theoretische opdracht	<u>LO1/K/7:</u> Ver –en hoogspringen en daarbij basiskenmerken van training aangeven, conditie aspecten meten, oog hebben voor veiligheid en regelende taken uitvoeren.
Binnen periode	Sportspelen: Basketbal	HO-Praktijk (O/V/G)	Ja	praktijk herkansing tijdens toets/tse week. Ben je daar niet dan krijg je een theoretische opdracht	<u>LO1/K/4:</u> Een doelspel en daarbij zich houden aan afgesproken regels, oog hebben voor veiligheid en regelende taken uitvoeren.
Binnen periode	Zelfverdediging: <i>keuze uit</i> Jiu jitsu of Boksen	HO-Praktijk (O/V/G)	Ja	praktijk herkansing tijdens toets/tse week. Ben je daar niet dan	<u>LO1/K/8:</u> Stoeispelen/trefspelen en daarbij veiligheid en (etiquette) regels bij zelfverdediging in acht

				krijg je een theoretische opdracht	nemen en de regelende taken uitvoeren.
Binnen/buiten periode	Turnen: Wendsprong/overslag	HO-Praktijk (O/V/G)	Ja	praktijk herkansing tijdens toets/tse week. Ben je daar niet dan krijg je een theoretische opdracht	<u>LO1/K/5:</u> Steun –en vrijspringen en daarbij adequaat omgaan met risico's en meehelpen bij regelende taken waaronder hulpverlening.
Binnen/buiten periode	Sportoriëntatie	HO-Praktijk (O/V/G)	Ja	Theoretische opdracht op school	<u>LO1/K/9:</u> kan alleen en in samenwerking met anderen twee nieuwe, actuele bewegingsactiviteiten uitvoeren die hij kan kiezen uit een aanbod dat bij voorkeur niet behoort tot een van de al aangeboden activiteiten.
Binnen- buiten periode	Aanwezigheid per periode (80 %van de lessen aanwezig is 'V', 100% van de lessen aanwezig is 'G')	HO-O/V/G	Ja	Theoretische opdracht op school	<u>LO1/K/2:</u> kan in bewegingssituaties basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, zelfstandig (samen) werken en informatie verwerven en verwerken.
Buiten/binnen periode	Aanwezigheid sportdag	HO-O/V	ja	Theoretische opdracht op school	<u>LO/K/3:</u> Kunnen omgaan met regels en een bijdrage leveren aan een sportief verloop en aan de veiligheid van zichzelf en anderen. In bewegingssituaties kunnen omgaan met elementen als lukken en mislukken en winst en verlies.

Voor alle lessen gelden de kerndoelen K/1, K/2 en K/3.

Bepaling van het eindcijfer:

Regeling Handelingsopdrachten:

HO = Handelings Opdracht

Als men niet de praktijklessen mee kan doen moet men wel altijd aanwezig zijn en zijn/haar gymspullen meebrengen en een ondertekende verklaring van ouder/verzorger. In overleg met de docent kunnen hierover afspraken gemaakt worden.

Als de leerling de afsluitende les niet aanwezig is krijgt de leerling een onvoldoende die hij/zij kan herkansen tijdens de praktijk herkansing in de toets/tse week.

Tijdens de praktijk herkansing is het doel: de onvoldoende in te halen , maar dit zal niet altijd het onderdeel zijn die je gemist hebt. Dit hangt af van de factoren ruimte, aantal docenten , aantal leerlingen en programma.

Is de 1^e herkansing van de periode geweest dan moet men een theoretische opdracht maken. In verband met materiaal, locatie, roosters, weersomstandigheden heeft de leerling recht op maar 1 praktijkherkansing per periode. De theoretische opdracht is op te halen bij de docent l.o.

HO die afgesloten zijn in de buitenperiode (tot de herfstvakantie) worden herkanst in periode 3.

De leerling moet voldoende staan aan het einde van het jaar om over te kunnen naar klas 3 of het diploma te kunnen ontvangen in klas 4.

Als de leerling om wat voor reden dan ook niet mee kan gymmen moet hij/zij één of meerdere theoretische opdrachten maken om alsnog een voldoende te halen.

Onvoldoende = 1 'O', is 'O' op rapport

Voldoende = bij de meerderheid van de onderdelen is 'V' , is 'V' op rapport

Goed = bij gelijkheid of de meerderheid van de onderdelen 'G' , is G op rapport

PTA – Programma van Toetsing en Afsluiting (cursus 17-19)

Naam vak: Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding			Klas 3: BBL/KBL		
Periode	Inhoud	Toetsvorm	Herkansing	Wijze van herkansing	Exameneenheden en eindtermen
1	Qompas De leerlingen ontvangen hun loopbaandossier uit klas 2, loggen in Qompas en voeren de nieuwe klascode in voor klas 3. Ze maken stap 1 en 2.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken
1	Lob activiteit 1 MBO voorlichtingsavond De leerlingen zijn aanwezig op de MBO voorlichtingsavond en kiezen 2 opleidingen naar keuze uit waar zij meer informatie over willen weten. De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal verslag (Qompas) naar aanleiding van de voorlichtingsavond en slaan dit op in het loopbaandossier.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (verslag)	C 1.1 Motieven C 1.5 Netwerken
1	Lob activiteit 2 Loopbaangesprek 1 De leerlingen zijn aanwezig en bereiden het gesprek goed voor d.m.v. hun loopbaandossier.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (reflectieverslag)	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing

	De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal reflectieverslag (Qompas) naar aanleiding van het loopbaangesprek en slaan dit op in het loopbaandossier.				C 1.5 Netwerken C2 Loopbaanontwikkeling
2	Qompas De leerlingen maken stap 3 en 4.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken
2	Lob activiteit 3 Presentatie beroepsbeoefenaar/gast docent/oud leerling De leerlingen krijgen een presentatie van een beroepsbeoefenaar, gastdocent of oud leerling over een MBO vervolgopleiding. De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal verslag (Qompas) naar aanleiding van de presentatie en slaan dit op in het loopbaandossier.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (verslag)	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten
2	LOB activiteit 4 Open dag De leerlingen bezoeken een Opendag voor een opleiding naar keuze. De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal verslag (Qompas) naar aanleiding van de open dag en slaan dit op in het loopbaandossier.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (verslag)	C 1.1 Motieven C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken
2	Lob activiteit 5 Loopbaangesprek 2 De leerlingen zijn	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (reflectieverslag)	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten

	aanwezig en bereiden het gesprek goed voor d.m.v. hun loopbaandossier. De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal reflectieverslag (Qompas) naar aanleiding van het loopbaangesprek en slaan dit op in het loopbaandossier				C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken C2 Loopbaanontwikkeling
3	Qompas De leerlingen maken stap 5 en 6.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken
3	Lob activiteit 6 Een gesprek met een van zijn ouders over de vervolgopleiding De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal verslag (Qompas) naar aanleiding van het gesprek en slaan dit op in het loopbaandossier.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (verslag)	C 1.1 Kwaliteiten C 1.2 Motieven
3	LOB activiteit 7 AOB stage De leerlingen voeren de stage van 2 weken uit bij een bedrijf en maken de opdrachten uit het stagewerkschrift.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Stageverslag	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken C2 Loopbaanontwikkeling
3	Lob activiteit 8 Loopbaangesprek 3 De leerlingen zijn aanwezig en bereiden het gesprek goed voor d.m.v. hun loopbaandossier. De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal reflectieverslag (Qompas)	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (reflectieverslag)	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken C2 Loopbaanontwikkeling

	naar aanleiding van het loopbaangesprek en slaan dit op in het loopbaandossier.				
Bepaling van het eindcijfer: zie bijlage bij dit PTA.					

- ✓ In klas 3 wordt verder gewerkt aan het loopbaandossier dat in klas 4 wordt afgerond.
- ✓ De leerlingen werken gedurende het schooljaar aan het loopbaandossier bij het profiel-/keuzevak.
- ✓ De leerlingen nemen het loopbaandossier mee naar de loopbaangesprekken met mentor en loopbaancoach.
- ✓ Het loopbaandossier is een handelingsopdracht dat op tijd en naar behoren (Voldaan) moet zijn afgerond.
- ✓ Aan het eind van periode 1, 2 en 3 vindt er een beoordeling plaats. De schaalverdeling hiervoor is O(nvoldoende) of V(olddoende).

Naam vak: Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding			Klas 4: BBL/KBL		
Periode	Inhoud	Toetsvorm	Herkansing	Wijze van herkansing	Exameneenheden en eindtermen
1	Qompas De leerlingen ontvangen hun loopbaandossier uit klas 3, loggen in Qompas en voeren de nieuwe klascode in voor klas 4. Ze maken stap 1 en 2.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken
1	LOB activiteit 9 Opendag 2 De leerlingen bezoeken een Opendag voor een opleiding naar keuze. De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal verslag (Qompas) naar aanleiding van de open dag en slaan dit op in het loopbaandossier.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (verslag)	C 1.1 Motieven C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken
1	Lob activiteit 10 Loopbaangesprek 4 De leerlingen zijn aanwezig en bereiden het gesprek goed voor d.m.v. hun loopbaandossier. De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal reflectieverslag	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (reflectieverslag)	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken C2 Loopbaanontwikkeling

	(Qompas) naar aanleiding van het loopbaangesprek en slaan dit op in het loopbaandossier.				
2	Qompas De leerlingen maken stap 3 en 4.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken
2	Lob activiteit 11 Meeloop dag/proef studeren De leerlingen bezoeken een meeloop dag voor een opleiding naar keuze. De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal verslag (Qompas) naar aanleiding van de meeloop dag en slaan dit op in het loopbaandossier.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (verslag)	C 1.1 Motieven C 1.3 Werkexploratie C 1.5 Netwerken
2	Lob activiteit 12 een gesprek met een bekende beroepsbeoefenaar De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal reflectieverslag (Qompas) naar aanleiding van het gesprek en slaan dit op in het loopbaandossier.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (verslag)	C 1.1 Kwaliteiten C 1.2 Motieven C 1.5 Netwerken
2	Lob activiteit 13 Loopbaangesprek 5	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier (reflectieverslag)	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten

	De leerlingen zijn aanwezig en bereiden het gesprek goed voor d.m.v. hun loopbaandossier. De leerlingen schrijven binnen 1 week een digitaal reflectieverslag (Qompas) naar aanleiding van het loopbaangesprek en slaan dit op in het loopbaandossier.				C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken C2 Loopbaanontwikkeling
3	Qompas De leerlingen maken stap 5 en 6.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken
3	Lob activiteit 14 Eindpresentatie loopbaandossier De leerlingen leveren hun loopbaandossier in en deze wordt beoordeeld door de decaan.	Kleine handelingsopdracht	Ja	Loopbaandossier	C 1.1 Motieven C 1.2 Kwaliteiten C 1.3 Werkexploratie C 1.4 Loopbaansturing C 1.5 Netwerken C2 Loopbaanontwikkeling
Bepaling van het eindcijfer: zie bijlage bij dit PTA.					

- ✓ De leerlingen werken gedurende het schooljaar aan LOB opdrachten bij het profiel-/keuzevak.
- ✓ De leerlingen nemen het loopbaandossier mee naar de loopbaangesprekken met mentor en loopbaancoach.
- ✓ Het loopbaandossier is een handelingsopdracht dat op tijd en naar behoren (Voldaan) moet zijn afgerond.
- ✓ Aan het eind van periode 1, 2 en 3 vindt er een beoordeling plaats. De schaalverdeling hiervoor is O(nvoldoende) of V(olddoende).

Eindtermen:

In de nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's loopt LOB als een rode draad door het programma en neemt LOB een centrale plaats in het programma. LOB zit daarom in de kern van de examenprogramma's.

De kern bestaat voor alle examenprogramma's uit drie delen:

- A. Algemene kennis en vaardigheden
- B. Professionele kennis en vaardigheden
- C. Loopbaan oriëntatie en –ontwikkeling

In deel C van de kern staat:

De kandidaat is in staat zijn eigen loopbaanontwikkeling vorm te geven. Hij doet dat met een oriëntatie op een toekomstige opleiding en (loop)baan door middel van reflectie op het eigen handelen en reflectie op ervaringen.

C1 De kandidaat is in staat zijn eigen loopbaanontwikkeling vorm te geven. Hij doet dat met een oriëntatie op een toekomstige opleiding en (loop)baan door middel van reflectie op het eigen handelen en reflectie op ervaringen.

De kandidaat heeft de vaardigheid de eigen loopbaan vorm te geven door op systematische wijze om te gaan met 'loopbaancompetenties':

1. Wat kan ik het best en hoe weet ik dat? (kwaliteitenreflectie)
2. Waar ga en sta ik voor en waarom dan? (motievenreflectie)
3. Waar ben ik het meest op mijn gemak en waarom dan? (werkexploratie)
4. Hoe bereik ik mijn doel en waarom zo? (loopbaansturing)
5. Wie kan mij helpen mijn doel te bereiken en waarom die mensen? (netwerken)

C2 De kandidaat maakt zijn eigen loopbaanontwikkeling inzichtelijk voor zichzelf en voor anderen door middel van een 'loopbaandossier'.

In een loopbaandossier is opgenomen welke activiteiten zijn uitgevoerd die hebben bijgedragen tot het ontwikkelen van de 'loopbaancompetenties'. In het loopbaandossier wordt beschreven bij een aantal uitgevoerde activiteiten:

- a. De beoogde doelen
- b. De resultaten
- c. De evaluatie en conclusie
- d. Welke vervolgvacatures gepland zijn op basis van de opgedane ervaringen en de daarbij horende conclusies.